

Keistimewaan Balaghah Hadis Rasulullah s.a.w

Mohamad Syukri bin Abd Rahman (KUIS)

Mohammad b. Seman (UM)

Abstrak

Percakapan Rasulullah s.a.w. merupakan kemuncak ketinggian komunikasi manusia dan balaghah. Ketinggian tersebut merangkumi aspek zahir dan hakikat, isi dan luaran, demikian juga idea dan gaya bahasa. Ia terkumpul daripada himpunan ilmu, intipati hikmah, hakikat makrifah, keindahan syariah, keindahan suruhan dan keanihan *al-'amthal* dan *tasybih* yang tidak pernah dikumpulkan oleh percakapan orang yang fasih dan bijaksana. Ia amat mudah untuk difahami, mempunyai cita rasa yang hebat dan bersifat dinamik. Ia seolah-olah mencipta ruh yang mengalir pada kalimah-kalimah yang diucapkan sebagaimana mengalirnya air pada ranting-ranting yang hidup. Ia layak untuk dikatakan sebagai sesuatu yang diturunkan daripada Allah SWT dan cahaya daripada al-Quran. Kehebatan dan keagungan bahasa Rasulullah s.a.w. merupakan salah satu keistimewaan yang dikurniakan Allah SWT kepada baginda selaku utusan Allah SWT keseluruh alam dan kepada manusia yang berada pada zaman-zaman yang penuh dengan pergolakan, perubahan dan kemajuan material dan peradaban. Kehebatan ini merupakan wahana dan senjata yang paling berkesan dalam menyampaikan risalah Allah SWT. Ia merupakan ikon dan manifestasi kepada risalah yang membawa rahmat ke seluruh alam. Antara objektif ini ialah mendedahkan keistimewaan bahasa Rasulullah SAW. berasaskan sumber rujukan dan rumusan yang jelas.

Pendahuluan

Rasulullah SAW merupakan utusan Allah yang membawa rahmat ke seluruh alam. Baginda merupakan utusan terakhir. Risalah baginda merangkumi seluruh pengajaran al-Quran. Ia disampaikan melalui percakapan, perbuatan dan perakuan. Ketiga-tiga perkara tersebut merupakan *al-Bayan al-Nabawi* Jika al-Quran al-Karim merupakan *al-^hijaz al-balaghi*, maka hadis Rasulullah s.a.w pula merupakan *jawami^c al-kalim*. Masing-masing mempunyai ciri-ciri bahasa yang istimewa dan tersendiri. Para ulama semenjak zaman dahulu lagi mengambil berat dan memberi perhatian terhadap balaghah hadis. Bagaimanapun, kajian secara khusus mengenai *balaghah al-hadith* hanya ditemui setelah terbitnya kitab *al-Majazat al-Nabawiyyah* karangan al-Sharif al-Radiyy (359 – 406H). Beliau telah mengumpulkan sebanyak 360 hadis Nabi s.a.w dalam kitabnya dengan menjelaskan ciri-ciri *al-Isti^carah* serta keindahan bahasa dan sastra yang unik lagi halus. Selain dari kitab tersebut, perbincangan tentang *balaghah al-hadith* juga ditemui pada kitab *al-Fa'iq Fi Gharib al-Hadith* karangan al-Zamakhshariyy dan kitab-kitab syarah hadis seperti *Umdah al-Qari* karangan Imam Badruddin al-^cAyni. Berdasarkan penyelidikan, penulis dapati kajian-kajian di peringkat Sarjana dan Doktor Falsafah di Universiti Malaya, Universiti Kebangsaan Malaysia dan Universiti Islam Antarabangsa Malaysia sebelum ini kebanyakannya berkaitan *balaghah al-Qur'an* dan amat sedikit menyentuh tentang *balaghah al-hadith*.

Berdasarkan perkembangan di atas, kajian ini akan membincangkan tentang Balaghah Hadis Rasulullah s.a.w bagi mendedahkan keistimewaan bahasa Rasulullah s.a.w. berasaskan metodologi kajian perpustakaan dan bersifat deskriptif. Dapatan kajian ini diharap akan menyumbang kepada perkembangan penghayatan ilmu hadis dan balaghah Arab di bumi Malaysia tercinta.

Bala:ghat dari segi istilah

Al-Balaghah dari segi istilah dapat dibahagikan kepada *balaghah al-kalam* dan *balaghah al-mutakallim*. *balaghah al-kalam* ialah percakapan yang menepati keadaan orang yang menerima mesej (orang kedua), jelas dari segi kosa kata dan struktur ayat,¹ serta tidak mempunyai kecacatan yang mengurangkan kefasihan pada percakapan tersebut.² Manakala *balaghah al-mutakallim* pula memberi maksud bakat yang dimiliki penutur dalam membina percakapan yang *baligh*.³

Di sini dapat dijelaskan bahawa *al-balaghah* lebih khusus daripada *al-fasahah* dan *al-al-fasahah* lebih umum daripada *al-balaghah*. Oleh yang demikian setiap penutur yang *baligh* sudah semestinya merupakan seorang yang fasih dan tidak semestinya seorang yang fasih merupakan seorang yang *baligh*.⁴

Unsur-unsur al-Bala:ghat Dari Segi Istilah

Berdasarkan perbincangan definisi *al-balaghah* sebelum ini dapat disimpulkan bahawa *al-balaghah* mempunyai enam unsur utama, iaitu :

1. Iltizam terhadap ketetapan tata bahasa dan pemilihan kalimah yang betul, demikian juga dengan pemilihan ayat dan kaedah.
2. Mengelakkan dari kesalahan dalam penggunaan makna yang dikehendaki.
3. Mengelakkan dari *ta'qid lafziyy* dan *ta'qid ma'naviyy* dalam penggunaan makna yang dikehendaki.
4. Pemilihan kalimah dan ayat yang indah dan menarik mengikut citarasa para sasterawan.
5. Memperoleh makna-makna yang menarik kemudian mempamerkannya pada acuan lafaz yang indah.
6. Menghiasi percakapan dengan hiasan yang menarik perhatian para pendengar.⁵

Balaghah Hadis Rasulullah s.a.w.

Kehebatan dan keagungan bahasa Rasulullah s.a.w. merupakan salah satu keistimewaan yang dikurniakan Allah SWT kepada baginda selaku utusan Allah SWT keseluruhan alam dan kepada manusia yang berada pada zaman-zaman yang penuh dengan pergolakan, perubahan dan kemajuan material dan peradaban. Kehebatan ini merupakan wahana dan senjata yang paling berkesan dalam menyampaikan risalah Allah SWT. Ia merupakan ikon dan manifestasi kepada risalah yang membawa rahmat ke seluruh alam. Hal ini bertepatan dengan firman Allah SWT :

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢١﴾

Maksudnya :

Dan tiadalah Kami mengutuskan engkau (wahai Muhammad), melainkan untuk menjadi rahmat bagi sekalian alam.

Surah al-'Anbia: (21) : 107.

¹ cAbd al-Rahman Hasan Habannakah al-Midaniyy (1996), *al-Balaghah al-'Arabiyyah*, 'Ususuha Wa Ulumuha Wa Fununuha, j 1. Damsyik: Dar al-Qalam, Beirut: Dar al-Syamiyyah, h.129.

² cAbd al-Fattah Lasyin (1978), *al-Ma'ani Fi Daw' 'Asalib al-Qur'an*, c.3. Kaherah: Dar al-Ma'arif, h.96.

³ cAbd al-Rahman Hasan Habannakah al-Midaniyy (1996), *op.cit*, j.1, h.131. Lihat juga *Ibid*, h.98.

⁴ cAbd al-Fattah Lasyin (1978), *Ibid*.

⁵ cAbd al-Rahman Hasan Habannakah al-Midaniyy (1996), *op.cit*, j.1, h.131-132.

Dalam hal ini baginda bersabda :

بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ

Maksudnya:

Aku diutuskan dengan *jawami^c al-kalim* (kata-kata yang ringkas namun luas maksudnya).⁶

Hakikatnya *jawami^c al-kalim* merupakan ekspresi kesempurnaan diri Rasulullah s.a.w. yang agung dan penguasaan pemikiran baginda terhadap kata-kata.⁷

Kenyataan Rasulullah s.a.w. di atas diperkukuhkan lagi dengan ungkapan Sayyidatuna: ^cA'isyah.⁸

مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْرُدُ كَسَرِدِكُمْ هَذَا، وَلَكِنْ كَانَ يَتَكَلَّمُ بِكَلَامٍ بَيْنَ فَصِيلٍ، يَحْفَظُهُ مَنْ جَلَسَ إِلَيْهِ.

Maksudnya :

Percakapan Rasulullah s.a.w tidak seperti percakapan kamu sekalian, ia jelas dan terperinci sehingga orang yang duduk bersamanya mampu menghafaz ungkapan baginda.

Selain dari hadis-hadis di atas Rasulullah s.a.w. pernah bersabda :⁹

أَنَا أَفْصَحُ الْعَرَبِ بِيَدِ أُمَّيٍّ مِنْ قُرَيْشٍ وَنَشَأْتُ مِنْ بَيْتِ سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ

Maksudnya:

Aku merupakan orang Arab yang paling fasih, aku daripada keturunan Quraisy dan dibesarkan di pangkuan Bani Sa^cad bin Bakr¹⁰.

⁶ Muhammad bin 'Isma^cil 'Abu 'Abd 'Allah al-Bukhariyy(t.t), *Sahih al-Bukhariyy*. Kitab Jihad, Bab Nabi s.a.w. bersabda : “ونصرت بالرب” , no. hadis 2909. Lihat juga Muslim bin Hajjaj 'Abu al-Husayn al-Qusyayriyy al-Naysaburiyy (1998), *Sahih al-Muslim*, Kitab Masjid dan Tempat Sembahyang, no. hadis 1120. Antara sanad dan matan yang lengkap bagi hadis ini sebagaimana riwayat Ima:m Muslim ialah :

حَدَّثَنِي أَبُو الطَّاهِرِ وَ حَزْمَةُ قَالَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ : حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شَهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ : بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُوتِيَتْ بِمَقَاتِيحِ حَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوَضَعَتْ بَيْنَ يَدَيْ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَدَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ ، وَأَنْتُمْ تَنْتَبِلُونَهَا.

⁷ Mustafa Sadiq al-Rafi^ciy (1965), *T'jaz al-Qur'an Wa al-Balaghah al-Nabawiyyah*, c.8. Mesir: Maktabah al-Tijariyyah al-Kubra, h.332.

⁸ Mustafa Sadiq al-Rafi^ciy (1965), *Ibid*, h.329.

⁹ 'Udah Khalil 'Abu 'Udah (1994), *Bina' al-Jumlah Fi al-Hadith al-Nabawiyy al-Sharif Fi al-Sahihayn*, c.2. Amman: Dar al-Basyir, h.91-93. Lihat hadis berkenaan pada Jar 'Allah al-Zamakhsyariyy(t.t), *Al-Fa'iq Fi Gharib al-Hadith*, Tahkik Muhammad 'Abu al-Fadl 'Ibrahim Wa 'Aliyy Muhammad al-Bajawiyy, j.1, c.2. Beirut: Dar al-Ma^crifah, h.11.

¹⁰ Banu Sa^cad bin Bakr adalah orang-orang Arab yang tinggal di sekitar Mekah. Mengikut tradisi masyarakat Quraisy, mereka menghantar anak-anak mereka kepada Banu Sa^cad bin Bakr bagi mendapat persekitaran kampung dan suasana bahasa Arab yang fasih. Amalan tersebut masih menjadi tradisi di kalangan pembesar Mekah di mana mereka menghantar anak-anak mereka ke kawasan-kawasan kabilah-kabilah tersebut, khususnya kabilah 'Adwan di Timur Ta'if. Kabilah ini dekat dengan Bani Sa^cad. Harapan mereka di sebalik usaha tersebut adalah untuk menghalusi dialik Arab, mendapat persekitaran yang sihat dan kebebasan dari segi kecenderungan dan sebagainya. Mereka mewarisi tradisi tersebut daripada pendidikan Arab sejak zaman berzaman. Banu Sa^cad yang tersebut di atas bukanlah Banu Sa^cad bin Zayd Manah bin Tamim yang menukarkan sebutan "ha" kepada "ha" disebabkan makhraj kedua-dua huruf tersebut berhampiran. Bahasa mereka tidak fasih sepenuhnya. Para perawi bahasa Arab bersepakat menyatakan Banu Sa^cad bin Bakr adalah kabilah Arab yang fasih dan petah dalam percakapan mereka. Lihat Mustafa Sadiq al-Rafi^ciy (1965), *op.cit*, h.318.

Berdasarkan hadis-hadis yang tersebut di atas, para ilmuwan Islam, ahli nahu, para perawi hadis, para pengkaji, para penulis dan ahli sejarah bersepakat mengatakan Rasulullah s.a.w. merupakan orang Arab yang paling fasih.¹¹

Selain dari bersandarkan kepada hadis-hadis di atas, boleh dikatakan tidak ada buku-buku yang berkaitan dengan kajian hadis yang tidak membincangkan tentang kefasihan Rasulullah s.a.w., sekalipun pada asalnya ia tidak ditulis bagi tujuan tersebut. Bagi mengukuhkan lagi perbincangan ini, di sini penulis cuba membawa beberapa contoh kata-kata sarjana Islam agung tentang kehalusan dan keindahan bahasa Rasulullah s.a.w.

Imam al-Khatabiyy membayangkan percakapan Rasulullah s.a.w. dalam bukunya, *Gharib al-Hadith*:

Sesungguhnya apabila Allah s.w.t. melantik rasulnya sebagai penyampai wahyu dan penyandang jawatan sebagai orang yang menjelaskan agamanya, maka Dia telah memilih bahasa yang paling jelas untuknya dan lidah yang paling fasih dan petah dalam memberi penjelasan agar beliau dapat menyampaikan dengan baik, melontarkan kata-kata dengan penjelasan dan pengenalan yang terbaik. Kemudian dikurniakan kepadanya *jawami^c al-kalim* yang menjadi sokongan kepada kenabiannya dan ilmu kepada kerasulannya agar kata-kata yang sedikit dapat meliputi ilmu pengetahuan yang banyak. Keadaan demikian memudahkan para pendengar menghafaznya tanpa menyusahkannya mereka. Sesiapa yang menghayati kata-katanya (yang bersifat *jawami^c al-kalim*) dia tidak akan merasai kehilangan kefasihan dan balaghahnya...¹²

Manakala ilmuwan Islam agung, Mustafa Sadiq al-Rafi^ci pula membayangkan kata-kata Rasulullah s.a.w. dalam bukunya, *'Ijaz al-Qur'an Wa al-Balaghah al-Nabawiyyah* dengan ungkapan :

Kata-kata Rasulullah s.a.w. disuburkan oleh hati yang berhubung dengan keagungan Allah SWT. Ia digilap oleh lidah yang menerima al-Quran secara hakikat. Ia datang melalui jalan wahyu dan merupakan petunjuk kepadanya. Ia mempunyai topik-topik yang tersusun kemas sehingga tidak wujud jurang pemisah. Di samping itu, ia mengeneipkan perkara-perkara yang sia-sia sehingga tidak wujud kalimah yang sedemikian. Perumpamaan kata-kata Rasulullah s.a.w. yang ringkas dan penyampaian maksudnya seperti denyutan jantung yang berbicara. Sesungguhnya ketinggian dan keelokannya merupakan manifestasi jiwa Rasulullah s.a.w.¹³

Segala keindahan, kekuatan dan keagungan bahasa Rasulullah s.a.w. merupakan hasil pentarbiahan al-Quran yang merupakan kalam Allah yang maha agung. Ia membuktikan keagungan dan kekuasaan Allah SWT selaku pencipta alam semesta. Kedudukan bahasa dan balaghah Rasulullah s.a.w. telah mencapai kemuncak kehebatan bahasa manusia kerana ia disinari oleh cahaya Ilahi. Walaupun demikian, namun ia tidak mencapai darjat kehebatan bahasa al-Quran yang merupakan kalam Allah yang maha agung.

¹¹ °Udah Khalil 'Abu °Udah (1994), *op.cit*, h. 93.

¹² Al-Khatabiyy(1982), *Gharib al-Hadith*, j.1. Markaz al-Baht al-'Ilm Fi Jami'ah 'Umm al-Qura, h.64.

¹³ Mustafa Sadiq al-Rafi^ciy (1965), *op.cit*, h.312.

Ayat-ayat al-Quran mempunyai gaya bahasa yang cukup indah dan kandungannya yang begitu kukuh di samping setiap perkataannya mempunyai irama tersendiri sehingga orang yang membacanya tidak akan jemu, manakala yang mendengarnya pula merasai satu kenikmatan. Inilah yang menyebabkan para cerdik pandai dan sasterawan Arab pada zaman permulaan Islam terpicik dengan al-Quran lalu memeluk Islam. Selain dari itu ramai juga dari kalangan pemuisi Arab pada zaman tersebut meninggalkan syair dan menumpukan perhatian kepada al-Quran, membaca dan menghafaznya siang dan malam. Sedangkan gaya bahasa hadis Rasulullah s.a.w. tidak mencapai kehebatan setara kehebatan al-Quran. Gaya bahasa hadis cukup mudah, jelas dan sederhana, bahkan dapat dirasai bahawa ia diucapkan oleh seorang insan yang mulia meskipun ia lebih unggul berbanding dengan kata-kata manusia lain.¹⁴

Kedudukan Rasulullah Di Kalangan Sasterawan Arab

Jika ditinjau kesan kesusasteraan Arab Jahiliah dan Islam, didapati masyarakat Arab memberi perhatian yang amat serius terhadap syair, demikian juga mereka mengungkapkan kata-kata padanya dan mereka menjadikannya sebagai acuan pada setiap aspek berkaitan. Mereka mempunyai kelebihan dan keistimewaan yang tidak dipengaruhi oleh bangsa lain, mereka berbangga dengannya dan menyebut-nyebutnya berulang kali pada pelbagai keadaan. Lalu syair menjadi tempat persaingan dan perlumbaan mereka bagi mencapai ketinggian dan keagungan, ikon kegemilangan mereka dan senjata mereka yang terkenal pada setiap keadaan samada peperangan atau perdamaian, pekerjaan atau perbualan, ibadah atau kelalaian. Di atas asas tersebut di atas, maka orang-orang yang terdahulu menjadi guru atau ikutan kepada mereka yang terkemudian. Dalam aspek yang lain bahasa merupakan salah satu alat yang penting dalam kehidupan. Ia tidak akan mencapai nilai keindahan kecuali dengan penyusunan kata, penelitian gaya bahasa, kesungguhan dalam penyusunan ibarah dan memperelokkan susunan kata sehingga mencapai kedudukan sebelum ini atau mengatasinya. Maka kesusasteraan mereka adalah rekaan dan paksaan semata-mata, di mana tujuannya adalah untuk hiasan. Oleh yang demikian kesusasteraan mereka tidak terselamat daripada kecelaruan dan paksaan.¹⁵

Hal yang demikian berlainan dengan bahasa hadis Rasulullah s.a.w, di mana beliau tidak menggunakan mana-mana perantaraan yang berupa rekaan yang membebaskan dalam komunikasinya. Demikian juga beliau tidak bergantung kepada keindahan yang ditentukan dan tidak pula melampaui batasan makna yang dikehendaki. Setiap situasi pada bahasa Rasulullah s.a.w adalah sama. Bagi komunikasi Rasulullah s.a.w, keadaan tenang sama dengan keadaan tergesa-gesa.¹⁶ Sesungguhnya makna pada bimbingan dan nasihat Rasulullah s.a.w. adalah rabbani. Manakala lafaznya pula merupakan persembahan yang menarik bagi maknanya. Hal ini berlaku kerana kesan al-Quran yang merupakan pembimbing kepada maksud percakapan Rasulullah s.a.w.¹⁷ Dari sudut yang lain, dapat diperhatikan bahawa Allah SWT mengurniakan Rasulullah s.a.w. bakat dalam memberi penerangan sehingga beliau mampu menghimpunkan maksud yang banyak dalam ungkapan yang ringkas. Hal ini mendorong para ulama mengkaji rahsia balaghahnya, kemanisan ungkapannya dan keindahan gaya bahasanya. Oleh yang demikian mereka saling bantu membantu dalam urusan hadis Rasulullah s.a.w. dengan

¹⁴ Badrul Munir Muhamad Nur (2005), *Kedudukan al-Sunah Dalam Sintaksis Arab*, Kuala Lumpur: Unit Penerbitan KUIIM, h.29-30.

¹⁵ Dr. Ibrahim Awdayn (1983), *Ta'ammulat Fi al-Bayan al-Nabawiyy*, c.3. al-Mansurah: Matba'ah al-Sa'adah, h.18.

¹⁶ *Ibid*, h.18-19.

¹⁷ Muhammad Rajab al-Bayumiyy (1987), *al-Bayan al-Nabawiyy*. Mansurah: Dar al-Wafa' Li al-Tiba'ah Wa al-Nasyr Wa al-Tawzi', h.68.

menghimpun dan mengsyarakannya serta mengambil pengajaran daripadanya. Usaha mereka melalui karya-karya tulisan yang banyak telah mempengaruhi kebudayaan Arab dan Islam. Ia dianggap sebagai perbendaharaan kesusasteraan yang berharga dan budaya ilmu yang agung yang menjadi kebanggaan umat Islam. Daripada perkembangan tersebut lahirlah pelbagai perbincangan tentang balaghah hadis yang diharap akan terkumpul pada sebuah kitab yang mempunyai kandungan yang menyeluruh.¹⁸

Di sebalik perbezaan antara bahasa Rasulullah s.a.w dan kesusasteraan Arab terdapat beberapa rahsia ketinggian bahasa Rasulullah s.a.w mengatasi kesusasteraan Arab, antaranya :

1. Rasulullah s.a.w belajar melalui al-Quran, seterusnya baginda mendapat pengaruh daripada pengajarannya dan melaksanakannya berdasarkan kepada pengajaran tersebut. Beliau menjelaskan sesuatu yang umum daripada al-Quran, mentafsirkan sesuatu yang kabur, mengajar manusia kandungannya, menetapkan sesuatu yang didatangkannya dan menyeru kepada seruannya.

2. Rasulullah s.a.w telah ditarbiah oleh Allah s.w.t. sebagai persiapan pengutusan beliau sebagai rasul kepada orang-orang Arab yang merupakan *'A'immat al-Baya:n* dan tokoh-tokoh bahasa. Implikasi daripada tarbiahan ini menjadikan beliau orang yang mempunyai daya kepimpinan mengatasi tokoh-tokoh tersebut, bahkan menjadikan kepimpinan itu sebagai milik beliau tanpa pesaing-pesaing yang lain. Maka kedudukan Rasulullah s.a.w sentiasa mengatasi para pemimpin Arab yang lain kerana beliau mencapai keagungan tersebut daripada Tuhan *Rab al-Jali:l*, manakala mereka pula berhadapan dengan kegagalan dan kemenangan yang silih berganti. Ini kerana mereka amat bergantung kepada situasi dan keadaan.

3. Fitrah yang baik dan suasana yang harmoni turut membantu Rasulullah s.a.w mencapai kecemerlangan mengatasi masyarakat Arab pada masa itu. Beliau banyak berpindah semenjak dari kecil di kalangan kabilah Arab yang paling fasih dan bersih bahasanya serta paling petah mantiknya. Beliau dilahirkan dari Bani: Ha:shim, mendapat susuan dari Bani: Sa^cad, dibesarkan di dalam kabilah Quraisy dan berkahwin dengan Bani: 'Asad serta berhijrah kepada Bani 'Umar yang terdiri dari kalangan 'Aws dan Khazraj. Maka keistimewaan-keistimewaan bahasa yang terdapat pada kabilah-kabilah tersebut berhimpun pada diri Rasulullah s.a.w., demikian juga kefasihan mereka.¹⁹

Faktor-faktor tersebut di atas merupakan pendorong utama di sebalik perkembangan bahasa Rasulullah s.a.w. keagungan dan kelainannya daripada masyarakat Arab seluruhnya serta kemampuan beliau berhadapan dengan pelbagai dialek Arab dan bahasa-bahasa mereka. Sehubungan dengan itu, diriwayatkan bahawa Sayyidina 'Aliyy r.a. berkata:²⁰

Tidak ada kalimah Arab yang aku dengar daripada mereka kecuali aku mendengarnya daripada Rasulullah s.a.w. Aku dengar beliau bersabda: *مَا تَحْتَفَ أَنْفِي* sedangkan aku tidak pernah mendengarnya daripada orang-orang Arab. Apabila utusan-utusan Arab datang kepada Rasulullah s.a.w., Tahifah bin 'Abu Zuhayr bin 'Abu Zuhayr al-Nahdiyy(seorang khatib yang petah berbicara) bangun berdiri lalu bercakap dengan kata-

¹⁸ Kamal al-Din 'Abd Al-Ghaniyy al-Mursiyy(2005), "Al-'Amthal Fi al-Hadith al-Nabawiyy", *Buhuth Fi al-Dirasat al-Islamiyyah*. Iskandariah: Dar al-Wafa' Li Dunya al-Tiba'ah Wa al-Nasyr, h.112.

¹⁹ Ibrahim 'Awdayn (1983), *op.cit*, h.20.

²⁰ *Ibid*, h. 21.

kata yang aneh daripada bahasa kaumnya. Rasulullah s.a.w. menjawab dengan bahasa yang serupa dan berdoa untuk mereka.²¹

Berikutnya Sayyidina ʿAliyy r.a.. berkata:

Wahai Rasulullah kita daripada keturunan yang sama, kami melihat tuan berbicara dengan utusan-utusan Arab dengan bahasa mereka yang kebanyakannya kami tidak fahami.

Lalu Rasulullah s.a.w. menjawab :

أَدَّبْتَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي

Maksudnya :

Tuhan telah mendidik aku, maka ia merupakan seelok-elok pendidikan.

Keadaan ini mendorong ʿAbu Bakr r.a. berkata kepada Rasulullah s.a.w. :²²

Sesungguhnya aku telah bergaul dengan orang-orang Arab dan aku telah mendengar percakapan orang-orang yang fasih dari kalangan mereka. Namun aku tidak pernah dengar percakapan mereka yang lebih fasih daripada tuan. Maka siapakah yang mendidik tuan ?

Rasulullah s.a.w. menjawab :

أَدَّبْتَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي

Selain dari faktor-faktor di atas perlu dinyatakan di sini bahawa Rasulullah s.a.w. tidak menerima pengaruh syair. Ini kerana Allah s.w.t. menghindarkan baginda daripada syair untuk menyelamatkan fitrah bahasanya yang agung daripada kekurangan yang terdapat pada syair, contohnya unsur-unsur paksaan dalam ciptaan dan kehairahan dalam perlumbaan dan kemegahan.²³ Dalam hal ini Allah SWT berfirman :

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشُّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ

Maksudnya :

(Nabi Muhamad bukanlah penyair) dan Kami tidak mengajarkan syair kepadanya, dan kepandaian bersyair itu pula tidak sesuai baginya. Yang kami wahyukan kepadanya itu tidak lain melainkan nasihat pengajaran dan Kitab Suci yang memberi penerangan.

Surah Ya:si:n (36) : 69.

Oleh yang demikian Rasulullah s.a.w. tidak pernah menyampaikan syair kecuali dua rangkap syair dalam bentuk *al-rajz al-manhuk* dan *al-rajz al-masytur*.²⁴ Rangkap yang pertama diriwayatkan oleh al-Bara' bahawa beliau melihat Rasulullah s.a.w. menyampaikan syair tersebut di atas baghal putih pada peperangan Uhud. Syair tersebut ialah :

أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ   أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبُ

Maksudnya :

Aku adalah Nabi bukan pembohong. Aku anak kepada ʿAbd al-Muttalib.

Rangkap yang kedua diriwayatkan oleh Jundub semasa jari Rasulullah s.a.w. berdarah. Syair tersebut ialah:

هَلْ أَنْتِ إِلَّا إِصْبَعٌ دَمِيَّتِ   وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا لَقِيتِ

²¹ Kisah berkaitan Tahifah dan Rasulullah s.a.w. ini diceritakan secara terperinci dalam buku al-Mathal al-Tha'ir Fi 'Adab al-Katib Wa al-Sya'ir Li 'Ibn 'Athir. Sila lihat al-Mathal al-Tha'ir Fi 'Adab al-Katib Wa al-Sya'ir Li 'Ibn 'Athir, Nida' al-Eman, <http://www.al-Eman.com/Islamlib/>, 15 Disember 2008.

²² Ibrahim ʿAwdayn (1983), *op.cit*, h.21.

²³ *Ibid*.

²⁴ *Al-Rajz al-manhuk* ialah rangkap syair yang hilang dua pertiga daripadanya. Manakala *al-rajz al-masytur* pula ialah menjadikan satu rangkap syair tiga bahagian dan mengumpulkan al-ʿarud dan al-darb menjadi satu. Lihat Mustafa Sadiq al-Rafi'iy (1965), *op.cit*, h.340.

Permasalahan Dalam Penterjemahan Metafora Dalam Hadis: Pendekatan Teori Semantik Komunikatif

e-ISSN : 2289-8042

Mohamad Syukri Abd Rahman

Vol 2: Bil 1: Tahun 2015

Maksudnya :

Adakah engkau hanya sepotong jari, engkau berdarah. Sedangkan di jalan Allah engkau tidak demikian.

Para ulama bersepakat mengatakan kedua-dua rangkap syair tersebut daripada Rasulullah s.a.w., kerana *al-rajz* pada asalnya bukanlah syair bahkan ia hanya merupakan *wazn* seperti *wazn Saj*.²⁵

Hal ini tidak menafikan kesukaan Rasulullah terhadap puisi dan pemuisi yang mengajak ke arah kebaikan. Namun kebencian adalah terhadap puisi dan pemuisi yang mengajak ke arah kebatilan, kemegahan dan persaingan yang dipelopori oleh kebanyakan para sasterawan Arab pada masa itu. Rasulullah s.a.w. bersabda :²⁶

إِنَّ مِنَ الشُّعْرِ لِحِكْمَةٌ وَإِنَّ مِنَ الْبَيِّنَاتِ لَسِحْرًا

Maksudnya :

Sesungguhnya sebahagian daripada syair adalah hikmah dan sebahagian daripada penerangan adalah sesuatu yang mengkagumkan.

Demikianlah kita dapati bahawa Rasulullah s.a.w. meninggalkan bentuk-bentuk bahasa dan kesusasteraan yang dipelopori oleh sasterawan kaumnya kerana tujuan mereka di sebalik itu adalah untuk kemegahan dan persaingan, bukan untuk penjelasan dan penerangan. Sebaliknya baginda s.a.w. menumpukan kepada bentuk-bentuk bahasa yang lain yang bersesuaian dengan misi beliau sebagai seorang rasul utusan Allah SWT. Keadaan itu menarik perhatian kaumnya. Lalu mereka mengalihkan sedikit perhatian daripada syair dan menaruh harapan agar prosa menjadi salah satu bentuk aktiviti kesusasteraan mereka berasaskan kepada persaingan dan perlumbaan. Bagaimanapun hasrat mereka terpaksa dihentikan seketika bagi melihat kedudukan mereka dan mengenali keistimewaan bahasa Rasulullah s.a.w. yang memukau para pendengar sehingga mereka merasakan bahawa Rasulullah s.a.w. bercakap dengan sihir. Lalu mereka mengatakan beliau adalah ahli sihir.²⁷

Sesungguhnya mereka mendapati keagungan dan ketinggian pada percakapan Rasulullah s.a.w mengatasi zaman sebelumnya yang tidak memungkinkan beliau mengambil daripadanya. Seandainya Rasulullah s.a.w menyampaikan risalahnya dengan perantaraan syair nescaya mereka akan berkata ia diambil daripadanya atau beliau mengikuti jejak mereka. Justeru itu, baginda s.a.w menghindari metodologi mereka yang masyhur itu dan menlalui jalan sempit yang jarang dilalui kebanyakan mereka. Lalu Rasulullah s.a.w petah dan fasih dalam penyampaiannya dan bersendirian mendatangkan *'isytiqaq* daripada perbendaharaan bahasa berdasarkan konteks percakapan dan tuntutan konteks nama dan istilah. Hal ini tidak menafikan bahawa orang-orang Arab mendatangkan kalimah dan memindahkannya daripada makna yang hampir atau mempunyai hubungan, namun usaha mereka pada kebiasaannya tidak melebihi mengembangkan apa yang ada, tidak melahirkan kalimah yang baru yang tidak wujud sebelum ini. Keadaan ini berbeza dengan Rasulullah s.a.w. dimana baginda mempunyai teladan daripada al-Quran. Beliau telah mencipta banyak kalimah-kalimah baru yang agak aneh bagi orang-orang Arab. Contohnya, diriwayatkan bahawa Rasulullah s.a.w. berkata kepada 'Abu Tamimah al-Hajimi:

²⁵ *Ibid.*

²⁶ 'Abu Zayd Muhammad bin 'Abi al-Khattab al-Quraysiyy (1986), *Jamharah 'Asy'ar al-'Arab*, Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah, h.45.

²⁷ 'Ibrahim 'Awdayn (1983), *op.cit*, h.22.

“إِيَّاكَ وَالْمَخِيلَةَ” (Hendaklah engkau menjauhi *al-Makhilah*). Mereka berkata : Wahai Rasulullah kita berbangsa Arab. Apakah yang dimaksudkan dengan *al-Makhilah*? Rasulullah s.a.w. bersabda : “سَبِّكَ الْإِزَارِ” (melabuhkan pakaian).²⁸

Kalimah ini berikutnya telah digunakan dalam bahasa Arab. Ia bermaksud sombong dan bongkak.²⁹

Selain dari itu, Rasulullah s.a.w bukan hanya bersendirian dalam mendatangkan kalimah yang baru, bahkan beliau juga bersendirian mendatangkan ayat-ayat yang aneh yang belum pernah digunakan di kalangan orang-orang Arab. Justeru itu banyak perumpamaan Rasulullah s.a.w dapat dikesan. Ia melebihi perumpamaan para sasterawan Arab dan cendikiawan mereka.³⁰

Antara contoh perumpamaan Rasulullah s.a.w ialah :³¹

- إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ لَهُ مَا بَعْدَهُ

Maksudnya : Hari ini merupakan hari yang amat penting di mana akan berlaku peristiwa penting selepas daripadanya. Oleh yang demikian hendaklah kamu mengambil berat dengannya.

- رَفَقًا بِالْقَوَارِيرِ

Ungkapan ini disebut Rasulullah s.a.w semasa baginda melihat seorang Habsyah sedang menendang unta dengan kakinya menyebabkan perempuan yang berada di atas unta dalam keadaan bergoncang. Di sini Rasulullah s.a.w membuat perumpamaan perempuan dengan kaca dari segi kesucian, keceriaan, kehalusan dan kelemahan. Lalu Baginda meminta supaya lelaki tersebut berlemah lembut terhadap perempuan berkenaan bagi menjaga fitrah mereka yang lembut dan halus.

- مَاتَ حَنْفَ أَنْفِهِ

Bermaksud : Mati dalam keadaan tidak meninggalkan jasa seolah-olah hidungnya binasa dengan kematian ini. Mustafa Sadiq al-Rafi'iyy menjelaskan maksud perumpamaan ini ialah kematian di atas tilam bukan di medan peperangan dan pertempuran. Maka kematian seperti ini tidak mengangkat darjat kemuliaan seseorang di sisi kaumnya.³²

- أَلَا نَحْمِي الْوَطِينُ

Al-Watis bermaksud dapur yang berkumpul padanya api dan kayu api. Perumpamaan ini memberi maksud bahawa sekarang ini peperangan sedang berlaku dengan dahsyat.

Ciri-ciri Balaghah Hadis Rasulullah s.a.w

Zaman permulaan Islam dikaitkan dengan zaman al-Mukhadhram di mana para sasterawannya hidup pada dua zaman, iaitu zaman Jahiliah dan zaman Islam. Kehadiran Islam telah mengubah corak hidup masyarakat Arab dalam pelbagai bidang termasuk bahasa dan kesusasteraan. Perubahan tersebut membawa kepada kemuncak kemajuan dan ketamadunan. Cahaya al-Quran bukan sahaja mengubah kehidupan masyarakat Arab dari segi akidah dan cara hidup, bahkan ia turut melibatkan bahasa dan kesusasteraan Arab.

Pada zaman ini puisi kurang mendapat tempat berbanding prosa. Selain dari itu pidato berkembang dengan pesat. Kesusasteraan pada zaman ini telah kehilangan pengaruh

²⁸ *Ibid*, h. 23.

²⁹ Mustafa Sadiq al-Rafi'iyy: (1965), *op.cit*, h.349.

³⁰ Ibrahim °Awdayn(1983), *op.cit*, h. 23.

³¹ *Ibid*, h. 23-24.

³² Mustafa Sadiq al-Rafi'iyy (1965), *op.cit*, h.347.

kesusasteraan Jahiliah dari sudut tujuan dan makna. Ia telah menerima pengaruh Islam. Bagaimanapun kebanyakan gaya bahasanya kekal dengan pengaruh Jahiliah,³³ kecuali kata-kata Rasulullah s.a.w. yang mempunyai gaya bahasa tersendiri. Kelainan bahasa dan balaghah Rasulullah s.a.w. berbanding bahasa dan balaghah para sasterawan zamannya adalah kerana beliau mendapat didikan daripada Allah SWT melalui al-Quran. Justeru itu bahasa dan balaghah Rasulullah s.a.w. dianggap sebagai kemuncak keagungan bahasa manusia. Ia mempunyai ciri-ciri berikut :

1. Ia merupakan bahasa Arab asli yang tidak terkeluar daripada sempadannya pada mana-mana aliran fahaman. Hal ini dapat dilihat pada perkara-perakara berikut :

a. Lafaznya merupakan lafaz bahasa Arab yang asli di mana penuturnya bergantung sepenuhnya kepada suku bangsa Quraisy demikian juga dialek-dialek yang lain. Keadaan ini menjadikan beliau mampu berinteraksi dengan setiap rumpun bangsa Arab dengan dialek mereka. Kehebatan ini menarik perhatian ahli keluarganya sendiri sebagaimana kisah ^oAliyy bin ^oAbi Talib r.a yang telah hidup bersama Rasulullah s.a.w semasa kecil dan dewasa. Beliau berkata : “Wahai Rasulullah kita merupakan anak-anak daripada keturunan yang sama. Kami melihat kamu berinteraksi dengan delegasi-deligasi Arab dengan bahasa yang kebanyakannya tidak kami fahami”. Lalu Rasulullah s.a.w menjawab : “Allah SWT telah mendidiku dengan seelok-elok didikan”. Alasan ini merupakan satu hakikat bukan keterlaluan, kerana pengutusan baginda s.a.w memerlukan kepada pengetahuan tentang dialek-dialek kaumnya yang tidak terhenti kepada kabilahnya sahaja. Sekiranya keadaan tidak sedemikian maka sudah tentu dakwah Islamiah tidak merentasi sempadan Semenanjung Tanah Arab, kerana ketidakupayaan keluar daripada kabilah tertentu sudah semestinya menunjukkan ketidakmampuan untuk keluar merentasi Negara-negara lain. Maka tarbiah Tuhan Rabb al-Jalil ini merupakan sebahagian daripada pengutusannya.

b. Struktur bahasanya juga merupakan struktur bahasa Arab yang asli di mana ungkapannya bergantung kepada cara ungkapan yang paling baik tanpa terkeluar daripada keasliannya. Keadaan ini bukanlah satu keanehan kerana baginda Rasulullah s.a.w dibesarkan dalam kabilah yang mencapai kegemilangan dari segi kefasihan, kesucian bahasa, kemurnian balaghah dan keunikan mantik serta kehalusan kata-kata lantaran beliau dilahirkan dari keturunan Bani Ha:syim dan mendapat susuan daripada Bani Sa^oad bin Bakr serta mendapat belaian kasih daripada bapa-bapa saudaranya sebelah ibu daripada Bani Zahrah. Selain dari itu, pada masa muda beliau bergaul dengan isterinya daripada Bani ^oAsad, demikian juga beliau bergaul dengan Bani ^oAmru semasa berhijrah ke Madinah. Justeru itu beliau menegaskan kedudukan beliau yang agung dari segi kefasihan dan ketinggian bahasa dalam sebuah hadis :

أَنَا أَفْصَحُ الْعَرَبِ بَيِّدٌ أَنِّي مِنْ فُرَيْشٍ وَنَشَأْتُ مِنْ بَيْتِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ

Maksudnya:

Aku merupakan orang Arab yang paling fasih, demikian juga aku daripada keturunan Quraisy dan dibesarkan di pangkuan Bani Sa^oad bin Bakr.

c. Imaginasinya berteraskan imaginasi Arab yang tulin. Dalam memberi penjelasan dan penerangan, penuturnya bergantung kepada imaginasi Arab yang berteraskan persekitarannya. Sebagaimana peranan pengutusan baginda s.a.w, demikian juga persekitaran menjadi asas kepada pembinaan kekuatan bagi menentang penutur Arab yang tulin agar menerima dan berserah kepada dakwah Islam atau lari daripada konflik jiwa yang tunduk kepada cengkaman yang diwarisi daripada kesombongan dan keangkuhan.

³³ ^oUmar Farrukh (1965), *Tarikh al-'Adab al-'Arabiyy*, j.1, c.1. Beirut: Dar al-'Ilm Li al-Malayin, h.255.

d. Maknanya berteraskan kepada acuan Arab yang tulin. Penuturnya bergantung kepada idea-idea yang wujud pada pemikirannya berasaskan peristiwa-peristiwa yang berlaku dan pendirian yang berteraskan kepada pengalaman serta sejarah bangsa Arab.

h. Kesenianya berteraskan kepada acuan Arab yang tulin. Penuturnya bergantung kepada kesenian bahasa Arab; dipetik daripadanya sesuatu yang sinonim dengannya pada setiap pendirian tanpa melihat kepada faktor-faktor lain. Maka situasi dan perkara-perkara berkaitan mendorong baginda s.a.w menggunakan kesenian ini tanpa berpaling kepada yang lain.³⁴

2. Ia merupakan bahasa prosa bukan bahasa puisi bersesuaian dengan keagungan kandungannya. Ini kerana dakwah Islam bukan sesuatu yang dipersembahkan dengan syair, gaya bahasanya dan khayalan yang berasaskan kepada perasaan. Hal ini berasaskan kepada alasan-alasan berikut:

a. Kerana dakwah kepada perubahan kepercayaan dan akidah, dorongan kepada berpegang kepada nilai dan dorongan kepada perubahan pemikiran tidak tercapai dengan bahasa perasaan, bahkan ia hanya merupakan faktor sampingan semata-mata. Suatu perkara yang tidak diragui lagi bahawa syair amat bergantung kepada perasaan, demikian juga perkara-perkara yang berkaitan dengan perasaan hati. Justeru itu, bahasa Rasulullah s.a.w bukanlah bahasa syair dan tidak ada kaitan dengan mana-mana bahagiannya. Ini kerana tujuan di sebalik bahasa Rasulullah s.a.w tidak mungkin tercapai dengan syair,

b. Kerana metodologi penyair amat berbeza daripada metodologi Rasulullah s.a.w, demikian juga pendakwah kerana para penyair mempunyai aliran mazhab tersendiri yang mana mereka mempunyai komitmen terhadapnya dan mereka bersaing padanya serta mereka berusaha untuk mengatasi orang lain secara sendirian tanpa melihat kepada kualiti cara untuk mencapainya. Maka kewujudan syair berteraskan kepada ketinggian dan kemegahan. Hal ini berbeza dengan dakwah Islam kerana tujuan pendakwah adalah jelas manakala caranya pula terbatas. Tujuan pendakwah adalah untuk mencapai hati orang yang kedua bukan untuk perpecahan.³⁵

Dalam konteks yang sama Mustafa Sadiq al-Rafi^{ci}yy, seorang sasterawan Islam agung menjelaskan bahawa gaya bahasa Rasulullah s.a.w. mempunyai ciri-ciri *alkhulus*, *al-Qasd* dan *al-'Istifa'*.

1. *Al-khulus* bermaksud murni dan bersih, iaitu percakapan baginda jelas dan mudah difahami serta mempunyai gaya bahasa yang sederhana.

2. *Al-Qasd* bermaksud berhemah, iaitu percakapan baginda dihiasi dengan kata-kata yang sinonim dengan makna. Demikian juga makna yang dimaksudkan bersesuaian dengan kata-kata, tepat dan padat.

3. *Al-'Isti:fa:'* bermaksud cukup dan tepat, iaitu percakapan baginda s.a.w. tepat dan padat membolehkan pendengarnya memahami dengan baik dan mampu menghafaznya.³⁶

Penutup

Kata-kata Rasulullah s.a.w. bersama ciri-ciri keistimewaannya merupakan nilai akhlak yang tinggi dan perbendaharaan petunjuk yang agung serta bebas untuk menjadi pimpinan dan teladan kepada penutur kepada manusia.³⁷ Ia merupakan kemuncak ketinggian komunikasi manusia. Ia terkumpul daripada himpunan ilmu, intipati hikmah,

³⁴ 'Ibrahim ^cAwdayn (1983), *op.cit*, h.168-170.

³⁵ *Ibid*, h. 170-172.

³⁶ Mustafa Sadiq al-Rafi^{ci}yy (1974), *Tarikh 'Adab al-^cArab*, j.2. Beirut: Dar al-Kitab al-^cArabiyy, h.338-339.

³⁷ Muhammad Fuhaym 'Abu: ^cUbayh, *op.cit*, h.30.

hakikat makrifah, keindahan syariah, keindahan suruhan dan keanihan *al-'amthal* dan *tasybih*. Ia amat mudah untuk difahami, mempunyai cita rasa yang hebat dan bersifat dinamik.

Rujukan

°Abd al-Fattah Lasyin (1978), *al-Ma°ani Fi Daw' 'Asalib al-Qur'an*, c.3. Kaherah: Dar al-Ma°arif.

'Abu: °Ubayh, "Ma°a al-Nabiyy Fi Manhaj Qawlih", *Majallah al-Fikr al-'Islami*, Tahun ke 4, Bil.4, Rabiulawal 1393H/Nisan 1973M, Dikeluarkan oleh Dar al-Fatwa Fi al-Jumhuriyyah al-Lubnaniyyah.

'Abu °Udah, °Udah Khalil 'Abu °Udah (1994), *Bina' al-Jumlah Fi al-Hadith al-Nabawiyy al-Sharif Fi al-Sahihayn*, c.2. Amman: Dar al-Basyir.

Badrul Munir Muhamad Nur (2005), *Kedudukan al-Sunah Dalam Sintaksis Arab*, Kuala Lumpur: Unit Penerbitan KUIM

Al-Bukhariyy, Muhammad bin 'Isma°il 'Abu °Abd 'Allah (t.t), *Sahih al-Bukhariyy*, Beirut: Dar 'Ihya' al-Turath al-°Arabiyy.

Al-Bayumiyy, Muhammad Rajab (1987), *al-Bayan al-Nabawiyy*. Mansurah: Dar al-Wafa' Li al-Tiba°ah Wa al-Nasyr Wa al-Tawzi°.

'Ibn 'Athi:r, Nida' al-Eman, al-Mathal al-Tha'ir Fi 'Adab al-Katib Wa al-Sha°ir, <http://www.al-Eman.com/Islamlib/>, 15 Disember 2008.

'Ibrahim °Awdayn(1983), *Ta'ammulat Fi al-Bayan al-Nabawiyy*, c.3. al-Mansurah: Matba°ah al-Sa°adah.

Al-Khatabiyy(1982), *Gharib al-Hadith*, j.1. Markaz al-Bahth al-°Ilm Fi Jami°ah 'Umm al-Qura.

Al-Midaniyy °Abd al-Rahman Hasan Habannakah (1996), *al-Balaghah al-°Arabiyyah, 'Ususuh Wa °Uluwuh Wa Funuwuh*, j 1. Damsyik: Dar al-Qalam, Beirut: Dar al-Syamiyyah.

Al-Mursiyy Kamal al-Din °Abd Al-Ghaniyy (2005), "Al-'Amthal Fi al-Hadith al-Nabawiyy", *Buhuth Fi al-Dirasat al-'Islamiyyah*. Iskandariah: Dar al-Wafa' Li Dunya al-Tiba°ah Wa al-Nasyr.

Al-Naysaburiyy Muslim bin Hajjaj 'Abu al-Husayn al-Qusyayriyy (1992). *Sahi:h al-Muslim*. Beirut : Da:r al-Kutub al-°Ilmiyyat.

Al-Qaradawiyy, Yusuf (1992). *Al-Madkhal Li Dirasah al-Sunnah al-Nabawiyyah*, c.3. °Abidin Kaherah: Maktabah Wahbah.

Al-Quraysiyy' Abu Zayd Muhammad bin 'Abi al-Khattab (1986), *Jamharah 'Asy°ar al-°Arab*, Beirut: Dar al-Kutub al-°Ilmiyyah.

Umar Farrukh (1965), *Tarikh al-'Adab al-^oArabiyy*, j.1, c.1. Beirut: Dar al-^oIlm Li al-Malayin.

Al-Rafi^oiyy, Mustafa Sadiq (1965), *'Ijaz al-Qur'an Wa al-Balaghah al-Nabawiyyah*, c.8. Mesir: Maktabah al-Tijariyyah al-Kubra.

Al-Rafi^oiyy, Mustafa Sadiq (1974), *Tarikh 'Adab al-^oArab*, j.2. Beirut: Dar al-Kitab al-^oArabiyy.

Al-Zamakhshariyy Jar 'Allah (t.t), *Al-Fa'iq Fi Gharib al-Hadith*, Tahkik Muhammad 'Abu al-Fadl 'Ibrahim Wa ^oAliyy Muhammad al-Bajawiyy, j.1, c.2. Beirut: Dar al-Ma^orifah.